

O wiekowym okazie leszczyny *Corylus avellana* w Ojcowskim Parku Narodowym

Leszczyna *Corylus avellana* (orzech laskowy) występuje w warunkach naturalnych najczęściej w postaci krzewu o wysokości od 2 do 5 m. Stosunkowo rzadko tworzy formy drzewiaste o pierśnicy powyżej 20 cm i wysokości do 8 m. Najstarsze okazy, osiągające wiek 100 i więcej lat, zasługują na miano pomników przyrody i ochronę.

Okazałą leszczynę na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego opisał w 1966 r. A. Cwikowa i A. Grabowski. Rośnie ona w Dolinie Sąpowskiej u wylotu wąwozu Błotny Dół. Niniejsza notatka jest próbą oceny aktualnego stanu tego krzewu.

Pomiary dokonane w grudniu 1986 roku dały następujące wyniki. Obwód pnia na wysokości 0,5 m wynosi obecnie 119 cm, co odpowiada średnicy 38 cm, zaś na wysokości 1,3 m — 102 cm (średnica 32 cm). Odpowiednie wartości w 1966 roku wynosiły 103 cm (średnica 33 cm) i 84 cm (pierśnica 26 cm). Wysokość łukowato zgiętego pnia wynosi ok. 9 m. Odziomek jest nieregularny wskutek zrośnięcia z licznymi odrosłami; jego obwód wynosi 205 cm. Korowina na pniu głównym jest silnie podłużnie splekana, a krawędzie splekań są odgięte. Na wysokości 115 cm znajduje się guzowata narośl o średnicy ok. 20 cm. Z odziomka głównego pnia wyrasta 10 pędów odrosłowych. Największy z nich (częściowo suchy) na wysokości 1,3 m posiada obwód 58 cm (pierśnica 18 cm); trzy dalsze mają pierśnicę ok. 9—10 cm. Spośród odrosli tylko najmłodsze wykazują zadawalającą żywotność, tj. posiadają normalnie wykształcone pączki oraz kwiatostany męskie.

Wyjątkowe — jak na leszczynę — rozmiary tego krzewu najlepiej świadczą o sędziwym jego wieku. Oszacowany w 1966 roku na ok. 100 lat, trudny jest dzisiaj do określenia, bowiem zmurszały odziomek nie pozwala na użycie świdra Presslera i obliczenie przyrostów rocznych. Z dużym prawdopodobieństwem można jednak przyjąć, iż wynosi on 110—120 lat.

Zarówno pierśnica, jak wysokość i wiek leszczyny rosnącej w Dolinie Sąpowskiej stawiają ów krzew wśród najokazalszych przedstawicieli tego gatunku w naszym kraju (Pacyniak, 1978). Jednakże okaz ten wykazuje wyraźne objawy stopniowego obumierania. Pień główny przewodzi soki tylko na (około) połowie obwodu, pozostała część uległa zmurszeniu, a w odziomkowej partii wytworzyła się dziupla. Na obumarłym drewnie pnia oraz na martwych gałęziach wyrastają liczne owocniki saprofitycznych grzybów: workowca — drewniaką szkarłatnego *Hypoxylon fragiforme* oraz podstawczaków — gmatwicy

Ryc. 1. Okazała Ileszczyna *Corylus avellana* L. na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego w dolinie Saspowskiej u wylotu wąwozu Błotny Dół. — A magnificent specimen of the hazel, *Corylus avellana* L., growing in the area of the Ojców National Park in the Saspowska Valley, at the outlet of the Błotny Dół gorge.
Fot. J. Partyka

chropowatej *Daedaleopsis confragosa*, powłócznicy cielistej *Peniophora incarnata*, włóknouszka promienistego *Inonotus radiatus* i skórnika *Stereum* sp. Pień leszczyny przechylił się i wsparty jest na rosnącym w pobliżu pędzie bzu czarnego *Sambucus nigra*. Żadna z gałęzi nie posiada żywych pączków.

Bogdan Wiśniowski

PISMIENICTWO

Cwikowa A., Grabowski A. 1966 *Wiekowy okaz leszczyny w Ojcowskim Parku Narodowym*. Chrońmy Przyr. 22, 5: 48—49.

Pacyniak C., 1978 *Wiek najokazalszych krzewów rosnących w Polsce*. Roczn. Akad. Rol. w Poznaniu 104: 37—47

Z NASZYCH REZERWATÓW

Rozlewisko pod Skowronnem, projektowany rezerwat przyrody k/Pińczowa, w województwie kieleckim

Centralną część Niecki Nidziańskiej zajmuje dolina Nidy, obejmująca meandrującą Nidę wraz z jej dopływami i licznymi starorzeczami (ryc. 1). Szerokość doliny nie przekracza 3 km i wykazuje dwa przewężenia, na północny zachód od Pińczowa między Sobowicami a Kopernią oraz między Młodzawami a Krzyżanowicami na południe od Pińczowa

Nida odznacza się dużą dynamiką zbieranych i odprowadzanych wód, co przyczynia się między innymi do powstawania na pewnych odcinkach rozlewisk, które z jednej strony podnoszą wartość przyrodniczą krajobrazu, ale z drugiej strony powodują rozliczne kłopoty gospodarcze (Prończuk 1980), głównie uniemożliwiające rolnicze wykorzystanie łąk i pastwisk.

W ostatnich latach, odcinek Nidy między Pińczowem a Motkowicami, gdzie tworzą się największe rozlewiska, zwłaszcza wiosną (w lata deszczowe także latem), był przedmiotem wielu dyskusji i ekspertyz mających na celu rozstrzygnięcie sporu dotyczącego zagospodarowania doliny Nidy, godzących interesy przyrodników i rolników. W przyjętej do realizacji ekspertyzie (*Studium ochrony środowiska i krajobrazu rzeki Nidy...* 1983) między innymi zalecono zachowanie meandrującego charakteru rzeki wraz ze starorzeczami, a dla ochrony naj-